

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง 'ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีต่อผลกระทบการเขียนบทละครโทรทัศน์ไทย' เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) โดยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์เป็นจำนวน 9 ท่าน และได้นำเสนอรายละเอียดการคัดเลือกแหล่งข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ไว้ดังนี้

ประชากร

คือ กลุ่มผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ที่มีผลงานการเขียนบทละครให้กับละครหลังข่าวที่มีช่วงเวลาการออกอากาศตั้งแต่ตอนแรกถึงตอนสุดท้ายของเรื่องภายในเดือนมกราคม - ธันวาคม พ.ศ.2543 ทางช่อง3 ช่อง5 และช่อง7 ซึ่งพบว่ามีทั้งหมด 34 ท่าน จากละคร 51 เรื่อง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างศึกษาหรือแหล่งข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ที่ผลงานละครโทรทัศน์ได้รับการตอบรับ (เรตติ้ง) ที่อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยของแต่ละสถานีในช่วงปีพ.ศ.2543

การคัดเลือกผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญเพื่อนำมาเป็นตัวแทนการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคัดเลือกตามลำดับดังต่อไปนี้

1. คัดจากเรตติ้ง ซึ่งผู้วิจัยได้ขออนุเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้มาจาก บริษัท A.C. Nielsen จำกัด (ดูภาคผนวก ก) และพบว่าค่าเรตติ้งเฉลี่ยของละครโทรทัศน์หลังข่าวของช่อง3 อยู่ที่ 13% ของช่อง5 อยู่ที่ 3% ของช่อง7 อยู่ที่ 10% (ดูภาคผนวก ก) ทำให้เหลือรายชื่อผู้เขียนบทละครโทรทัศน์อยู่ 22 ท่าน จากละคร 28 เรื่องที่ได้รับการตอบรับจากผู้ชมในระดับที่มากกว่าหรือเท่ากับเกณฑ์เฉลี่ยของแต่ละสถานี จึงเป็นตัวแทนของละครที่ผลิตมาจากการแข่งขันเพื่อดึงดูดจำนวนผู้ชมได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1.1 คุณ 'นอร์แมน วีรธรรม'	เขียนเรื่อง อังกอร์
1.2 คุณละลิตา จันทศาสตร์โกศล	เขียนเรื่อง มณีหยาดฟ้า
1.3 คุณยิ่งยศ ปัญญา	เขียนเรื่อง บ้านทรายทองและอาญารัก

- 1.4 คุณ 'วิลักษณ์' เขียนเรื่อง ผนตกชี้หมู่ไหล คนอะไรมาพบกัน
- 1.5 คุณณัฐยา ศิรกรวิไล เขียนเรื่อง มีเพียงรัก และสาวใช้หัวใจ ซิดาโก้ที่เป็นการทำงานร่วมกับคุณ วาทีนีย์ โอฟาร์กร
- 1.6 คุณภาสุรีและคุณพงศ์สนิท เขียนเรื่อง มัสยา
- 1.7 คุณ 'ศัลยา' เขียนเรื่อง รากนครา และลูกไม้ไกลต้น
- 1.8 คุณ 'เอกลิขิต' เขียนเรื่อง 'ไม้เมือง
- 1.9 คุณ 'วรพันธ์ รวี' เขียนเรื่อง เจ้าตัวน้อย และ แค้เอี่ยม
- 1.10 คุณ 'ลีญา' เขียนเรื่อง แม่ครัวตัวขุ่น และมิติใหม่ หัวใจเดิม
- 1.11 ทีมงานอุดร ทองน้อย เขียนเรื่อง พันท้ายนรสิงห์
- 1.12 คุณ 'ศักดิ์ อักษรา' เขียนเรื่อง รักประกาศิต ภูษิษย์-นริศรา
- 1.13 คุณ 'ภาวิต' เขียนเรื่อง ม่านบังใจ
- 1.14 คุณ 'วรรณีก' เขียนเรื่อง สาวน้อยคาเฟ่
- 1.15 คุณ 'ชญญะรุตม์' เขียนเรื่อง โสณบานเช้า คัดเค้าบานเย็น
- 1.16 คุณศราทิพย์ สมิตสุวรรณ เขียนเรื่อง รอยมาร
- 1.17 คุณนลินี สีตะสุวรรณ เขียนเรื่อง น้ำผึ้งขม
- 1.18 คุณ 'พิง ลำพะเพลิง' เขียนเรื่อง เขาวานให้หนูเป็นสายลับ
- 1.19 คุณภาสุรี/แสงชัย/มนต์ศักดิ์ เขียนเรื่อง โลกทั้งใบให้นายคนเดียว
- 1.20 คุณประโยชน์ สุศรีเจริญสุข เขียนเรื่อง หงส์เหนือมังกร

1.21 คุณศุภชัย ลีทธิธัมพรพรรณ เขียนเรื่อง เพลงผีบอก และเงา

1.22 คุณกษิตินทร์ แสงวงษ์ เขียนเรื่อง เมืองมายา

2. จากการขออนุญาตกระทาะหืบทละครโทรทัศน์ กล่าวคือ หากผู้วิจัยสามารถขออนุญาตกระทาะหืบทละครโทรทัศน์ของเรื่องใดได้ ผู้วิจัยก็จะนับผู้เขียนบทของเรื่องนั้นๆเข้ามาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัย และเมื่อผู้วิจัยได้ขอความอนุญาตกระทาะหืบทละครโทรทัศน์ไปยังบริษัทผู้ผลิตละครต่างๆก็ได้รับการปฏิเสธจากหลายๆบริษัทโดยเหตุผลว่าไม่ได้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ จึงไม่มีสิทธิ์อนุญาตให้บุคคลภายนอกทำสำเนาบทละครโทรทัศน์ได้ มีเพียงบริษัท พีดี วิดีโอ จำกัด (จำนวน 1 เรื่อง) บริษัท โพลีพลัส จำกัด (จำนวน 1 เรื่อง) และบริษัท เอ็กแซ็กท์ จำกัด (จำนวน 2 เรื่อง) เท่านั้นที่ให้ทำสำเนาได้ ผู้วิจัยจึงได้รับสำเนาบทละครโทรทัศน์ในขั้นต้นนี้เป็นจำนวน 4 เรื่อง นั่นคือได้แหล่งข้อมูลสำคัญเป็นจำนวน 4 ท่านในระยะแรก ต่อมา ผู้วิจัยจึงพยายามติดต่อผู้เขียนบทท่านอื่นๆอีกเพื่อขอทำสำเนาจากบทละครโทรทัศน์ของท่านเหล่านั้น แต่เนื่องจากผู้เขียนบทหลายๆท่านไม่ได้เก็บผลงานไว้กับตัวเอง ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลเพิ่มเติมมาอีกแค่ 5 เรื่อง รวมเป็น 9 เรื่อง ผู้วิจัยจึงมีแหล่งข้อมูลสำคัญรวมทั้งสิ้น 9 ท่าน ดังนี้

2.1 คุณวิไลลักษณ์ พูลประเสริฐ เขียนเรื่อง ผนตกขี้หมูไหล คนอะไรมาพบกัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. ทุกวันพุธ - พฤหัสบดี ตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม - 1 มีนาคม พ.ศ.2543 ความยาว 12 ตอนจบ

2.2 คุณณัฐิยา ศิรกรวิไล เขียนเรื่อง สาวใช้หัวใจซิกาเก้ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 ทุกวันศุกร์ - อาทิตย์ ตั้งแต่วันที่ 13 ตุลาคม - 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2543 ความยาว 19 ตอนจบ

2.3 คุณวีระธรรม วิชัยรักษากุล เขียนเรื่อง อังกอร์ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ทุกวันจันทร์ - อังคาร ตั้งแต่วันที่ 7 สิงหาคม - 2 ตุลาคม พ.ศ.2543 ความยาว 17 ตอนจบ

2.4 คุณภูพิงค์ พังสะอาด เขียนเรื่อง เขาวานให้หนูเป็นสายลับ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. ทุกวันพุธ - พฤหัสบดี ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม - 20 เมษายน พ.ศ.2543 ความยาว 15 ตอนจบ

2.5 คุณละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล เขียนเรื่อง มณีหยาดฟ้า ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. ทุกวันจันทร์ - อังคาร ตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน - 14 สิงหาคม พ.ศ.2543 ความยาว 14 ตอนจบ

2.6 คุณประโยชน์ สุศรีเจริญสุข เขียนเรื่อง หงส์เหนือมังกร ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 ทุกวันศุกร์ - อาทิตย์ ตั้งแต่วันที่ 3 มีนาคม - 28 เมษายน พ.ศ.2543 ความยาว 24ตอนจบ

2.7 คุณภาสุรี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา เขียนเรื่อง มัสยา ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ทุกวันศุกร์ - อาทิตย์ ตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม - 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2543 ความยาว 14 ตอนจบ

2.8 คุณวรรการ เจริญดี เขียนเรื่อง รักประกาศิต ภูษิษย์-นริศรา ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ทุกวันศุกร์ - อาทิตย์ ตั้งแต่วันที่ 23 เมษายน - 28 พฤษภาคม พ.ศ.2543 ความยาว 16 ตอนจบ

2.9 คุณกาญจนา วงศ์พัทพันธ์ เขียนเรื่อง เจ้าสัวน้อย ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ทุกวันจันทร์ - อังคาร ตั้งแต่วันที่ 3 ตุลาคม - 27 พฤศจิกายน พ.ศ.2543 ความยาว 16 ตอนจบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้แหล่งข้อมูลตอบให้มากที่สุด และครอบคลุมประเด็นมากที่สุด โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบของคำถามตามประเด็นที่ต้องการ และใช้กรอบคำถามนี้ในการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลทุกท่าน ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่องนั้นๆ
2. ในการทำงานเรื่องนั้นๆ มีคำร้องขอพิเศษจากฝ่ายใดในกระบวนการผลิตบ้าง ขอให้ยกตัวอย่าง
3. ผู้เขียนบทได้ทราบรายชื่อนักแสดงมาก่อนหรือไม่ ถ้าทราบแล้วจะมีผลอย่างไรต่อการเขียนบทหรือไม่

4. ในกรณีที่เป็นกรเขียนบทละครที่มีบทประพันธ์เดิม พบว่ามีส่วนที่ต่างไปจากบทประพันธ์อยู่บ้าง ทำไมจึงเขียนบทเป็นเช่นนั้น ใครเป็นคนที่ต้องการให้เปลี่ยนแปลง (หากเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นมาใหม่ ให้ข้ามไปถามข้อ 5)

5. จากการนำบทละครไปผลิตเป็นละครโทรทัศน์นั้น พบว่ามีบางส่วนที่ถูกปรับเปลี่ยนไป ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ใครเป็นคนต้องการให้เปลี่ยนแปลง

6. ผู้เขียนบทตั้งใจเขียนบทเพื่อให้มีการวางสินค้าในละครบ้างหรือไม่ อย่างไร

7. ระบบพาณิชย์ศิลป์เข้ามากกระทบกับการเขียนบทหรือยัง อย่างไร

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการบันทึกและรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้องและสะดวกในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การจดบันทึก เป็นการจดใจความสำคัญของคำให้สัมภาษณ์ เพื่อสะดวกในการตั้งคำถามต่อเนื่องให้ละเอียดและตรงประเด็นมากขึ้น

2. เทปบันทึกเสียง ทำให้สามารถถอดความได้อย่างครบถ้วนมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลักษณะของประเภทข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลขั้นต้น คือข้อมูลจากการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลทั้ง 9 ท่าน

2. ข้อมูลขั้นรอง คือ

2.1 บทละครโทรทัศน์ทั้ง 9 เรื่อง ซึ่งผู้วิจัยอ่านเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการนำบทประพันธ์ทั้ง 6 เรื่องนั้นมาเขียนเป็นบทละครโทรทัศน์

2.2 บทประพันธ์ทั้งที่เป็นนวนิยายและเรื่องแปล ซึ่งมีบทประพันธ์จำนวน 6 เรื่องจากละคร 9 เรื่อง เนื่องจากอีก 3 เรื่องเป็นเรื่องแต่งขึ้นมาใหม่

2.3 หนังสือเฉพาะกิจของละครทั้ง 9 เรื่องที่ตีพิมพ์โดยทุกสำนักพิมพ์เท่าที่หาได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการซื้อเก็บไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลประกอบในการทำการศึกษาวิจัย

2.4 เทปวีดิทัศน์ของละครทั้ง 9 เรื่อง ซึ่งผู้วิจัยต้องดูเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของขั้นตอนการถ่ายทอดบทละครโทรทัศน์ออกมาเป็นละครโทรทัศน์ทั้ง 9 เรื่อง

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้เห็นภาพรวมของการแปลงสื่อว่าเกิดขึ้นมาจากสาเหตุใดและแก้ไขปัญหาด้วยกลวิธีแบบใดบ้าง และวิเคราะห์ปัจจัยเชิงพาณิชย์ในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) โดยใช้บทสัมภาษณ์ของแหล่งข้อมูลทั้ง 9 ท่านมาประกอบ เพื่ออธิบายถึงการเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการเขียนบทละครโทรทัศน์ของระบบธุรกิจ นอกจากนี้ในส่วนของการอภิปรายผล ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวโน้มรูปแบบของปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่เข้ามามีผลกระทบต่อกระบวนการเขียนบทละครในช่วงเวลาหลังปีพ.ศ.2543

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย